

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 211

Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/622)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-1753/07226

14.11.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 10.10.1984 tarihinde kararlaştırılan «Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Türk parasının Değerinin önemli ölçüde azalmadığı, enflasyon oranının çok düşük olduğu devirlerde yürürlüğe giren Borçlar Kanununun 72 ve 103 üncü maddeleriyle kanunî faiz ve temerrüt faizi yüzde beş olarak tespit edilmiştir. Türk Ticaret Kanununun 9 uncu maddesiyle de kanunî faiz yönünden Borçlar Kanununun sözü edilen maddesine atıfta bulunarak aynı oran benimsenmiş, temerrüt faizi ise ticarî işler için yüzde on olarak kabul olunmuştur.

10 Mayıs 1984 gün ve 18397 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tebliği ile vadeli mevduat faizleri yüzde ellikiye varan oranlarda tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle zamanında hakkını elde edemeyen bir alacaklı parasını bankaya veya Devlet tahviline yatıramamaktan ötürü yarıkarıda açıklanan miktara varan bir kâr mahrumiyeti ile karşı karşıya bulunmakta, buna karşılık yüzde beş ve yüzde on oranında kanunî faiz ve temerrüt faizi alabilmektedir. Alacaklı kişi aynı zamanda paraya ihtiyacı bulunduğu kredi sağlama yoluna gitmekte ve bu sefer daha da yüksek oranda bir faiz borcu altına girmektedir. Bu durumda borçlu, borcunu zamanında ödememesinden kazançlı çıkmakta, dava ve icra yoluna başvurulmadan ödemede genellikle bulunulmamaktadır. Zira dava ve takip sırasında geçecek her süre borçlunun lehine çalışmaktadır.

Belirtilen durumun dava ve icra takiplerini artırdığı açıktır. Borçlar sadece haklarında dava açılmasında ve icra takibinde bulunulmasına sebebiyet vermekle kalmayıp bunların uzaması için her türlü yola başvur- maktadırlar.

Tasarı kötü niyetli kişilerin bu davranışlarının önüne geçilmesi, kanunî faiz ve temerrüt faizinin günün koşullarına uydurulması için düzenlenmiştir.

Temerrüt faizi ile ilgili olarak Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu dışındaki diğer kanunlarda da hükümler bulunduğundan, bunların tamamının değiştirilmesi güçlük arz edeceğinden ve ayrıca ilerde enflasyon oranının düşmesi sonucu kanunlarımızdaki eski oranlara kolaylıkla dönüşü sağlama açısından düzenle- menin ilgili kanunlarda değişiklik suretiyle yapılması yoluna gidilmemiş, ayrı bir kanunla yapılmasının ye- rinde olacağı düşünülmüştür.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz verilmesi gereken hallerde, aksi mukavele ile kararlaştırılmadıkça yıllık yüzde otuz oranında ödemede bulunulacağı hükme bağlanmaktadır.

Mevduat ve kredi faizlerindeki gelişmelerle ahenk sağlama açısından Bakanlar Kuruluna bu oranı artırıp eksiltme yetkisi tanınmıştır.

Madde 2. — Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve diğer kanunlara göre, temerrüt faizi, geçmiş günler faizi ve benzeri adlarla ödenmesi gereken faiz oranı da 1 inci maddeye paralel olarak yüzde otuz olarak tespit edilmiştir. Kanunî faizde olduğu gibi bu oran Bakanlar Kurulu Kararı ile artırılıp eksiltilebilecektir.

Ayrıca ödeme yerinde ve ödeme zamanındaki banka iskontosu daha fazla ise, arada bir mukavele bulunması dahi ticarî işlerdeki temerrüt faizi bu miktara göre istenebilecektir.

Madde 3. — Kanunî faiz temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülmeyeceği belirtilmektedir.

Madde 4. — İş Kanunu gibi bazı özel kanunlarımızda temerrüt faizinin daha yüksek oranlarda tespit edildiği görülmektedir. Madde ile bu hükümlerin uygulanmaya devam olunacağı vurgulanmıştır.

Madde 5. — 22 Mart 1303 tarihli Murabaha Nizamnamesi Türk Ticaret Kanununun 1473 üncü maddesindeki açıklık nedeniyle ticarî işler için uygulanmıyordu.

Ticarî olmayan işler için uygulanmakta olan Murabaha Nizamnamesinin 1, 2 ve 3 üncü maddeleri faiz miktarına ilişkin sınırlamaya, 4 üncü maddesi ikrazat faizinin anaparayı aşamayacağı, 5 inci maddesi ise mürekkep faize ilişkindir.

Yüksek orandaki enflasyon nedeniyle mevduat faizleri yüzde ellikiye varan oranlarda tespit edilmiş iken adi borç ilişkilerinde faiz miktarının yüzde dokuz oranı ile sınırlı olarak kalması çeşitli yollardan kanuna karşı hileye ve mağduriyetlere neden olduğundan faiz oranlarının taraflar arasında serbestçe tespitine imkân tanınma daha isabetli bulunmuştur.

Diğer taraftan yükselen faiz oranları nedeniyle faiz miktarları kısa sürede anapara miktarına ulaşacağından, bundan sonraki faizlerin hesaba alınmaması alacaklının hakkını ihlal eden bir durum olarak görülmüştür.

Mürekkep faiz konusunda ise, aktif faiz yönünden gerek Türk Ticaret Kanununda ve gerekse Borçlar Kanununda düzenleyici hükümler bulunduğundan bu konudaki Murabaha Nizamnamesi hükümünün muhafazasına gerek görülmemiştir. Sadece kanunî faiz ve temerrüt faizi yönünden mürekkep faize ilişkin düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu nazara alınarak Tasarının 3 üncü maddesinde buna yer verilmiştir.

Belirtilen nedenlerle Murabaha Nizamnamesinin tamamının yürürlükten kaldırılması uygun bulunmuştur.

Geçici Madde — Bu Kanunun yürürlüğünden önce doğan alacaklar için yürürlük tarihinden itibaren bu Kanunda belirlenen oranların uygulanacağı ifade edilmiştir.

Ancak, istisna olarak, mecburî hizmet borçlanması, eğitim ve öğretim hizmetlerinden doğan tazminatlar, kesin hesaptan borçlu çıkan müteahhidin taksit talebi, fazladan ödenen aylıkların geri alınması gibi ahvalde ödemelerin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesini temin bakımından, anlaşmanın yapıldığı tarihteki kanun hükümlerine göre faiz alınması, anlaşma ile yapılan ödeme planına borçlunun uymaması halinde ise bu Kanundaki faiz oranlarının uygulanması ilkesi getirilmiştir.

Madde 6. — Yürürlükle ilgilidir.

Madde 7. — Yürütme ile ilgilidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/622
Karar No. : 51

26 . 11 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 21.11.1984 tarihli 6 ncı birleşiminde ilgili Bakanlık temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve maddelere ilişkin kabul, ilave ve değişiklikler sırasıyla açıklanmıştır.

1. Tasarının 1 inci maddesi aynen benimsenmiştir.
2. Tasarının 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası uygulamada karışıklığa neden olacağı düşünilerek madde metninden çıkarılmıştır.
3. Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.
4. Tasarının 4 üncü maddesinin başına Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu gereğince ödenmesi gereken faizlerin bu Kanuna tabi olacağı hususuna açıklık kazandırmak ve uygulamadaki tereddütleri ortadan kaldırmak için «Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hariç» ibaresi konulmuştur.
5. Tasarının 5 inci maddesinin kenar başlığı «Kaldırılan ve uygulanmayacak olan hükümler» şeklinde düzenlenmiş ve bu başlığa paralel olarak maddeye ikinci bir fıkra eklenmiştir.
6. Tasarının Geçici Maddesiyle yürürlüğe ilişkin 6 ncı ve yürülmeye ilişkin 7 nci maddeleri aynen benimsenmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Ali Dizdaroğlu</i> Antalya (2 nci maddenin 3 üncü fıkrasının çıkarılmasına karşıyım)	Sözcü <i>Mustafa Uğur Ener</i> Kütahya	Kâtip <i>İbrahim Aydoğan</i> İçel (2 nci maddenin 3 üncü fıkrasının çıkarılmasına karşıyım)
Üye <i>Coşkun Bayram</i> Adana	Üye <i>Alpaslan Pehlivanlı</i> Ankara	Üye <i>Ali Ayhan Çetin</i> Çorum
Üye <i>Akif Kocaman</i> Gümüşhane	Üye <i>Mehmet Sait Erol</i> Hakkâri	Üye <i>Mehmet Onur</i> Kahramanmaraş
Üye <i>İlhan Dinçel</i> Malatya	Üye <i>İhsan Nuri Topkaya</i> Ordu	Üye <i>Hasan Altay</i> Samsun
Üye <i>Necdet Naci Mimaroğlu</i> Siirt (2 nci maddenin 3 üncü fıkrasının çıkarılmasına karşıyım)	Üye <i>Mehmet Topaç</i> Uşak	Üye <i>Mehmet Bağçeci</i> Yozgat
	Üye <i>Selahattin Taftoğlu</i> Yozgat (Tümüne karşıyım)	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı

Kanunî faiz

MADDE 1. — Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse faiz ödemesi senelik yüzde otuz oranında yapılır.

Bakanlar Kurulu, ekonomik şartları dikkate alarak bu oranın yüzde seksenine kadar artırma ve eksiltme yapabilir. Bakanlar Kurulunun bu konudaki kararı, kararın alınmasını izleyen takvim yılı başından itibaren uygulanır.

Temerrüt faizi

MADDE 2. — Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Bakanlar Kurulu Kararı ile bu oran 1 inci maddedeki esaslar dahilinde artırılabilir veya eksiltilebilir.

Ödeme yerinde ve ödeme zamanındaki banka iskontosu yukarıda açıklanan miktardan fazla ise arada sözleşme olmasa bile ticarî işlerde temerrüt faizi, iskonto miktarına göre istenebilir.

Mürekkep faiz

MADDE 3. — Kanunî faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülmez.

Bu konuya ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır.

Diğer kanunlardaki faizler

MADDE 4. — Diğer kanunların, bu Kanunda öngörülen orandan fazla temerrüt faizi ödenmesine ilişkin hükümleri saklıdır.

Kaldırılan hükümler

MADDE 5. — 22 Mart 1303 tarihli Murabaha Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmıştır.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı

Kanunî faiz

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Bakanlar Kurulu Kararı ile bu oran 1 inci maddedeki esaslar dahilinde artırılabilir veya eksiltilebilir.

Mürekkep faiz

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Diğer kanunlardaki faizler

MADDE 4. — Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hariç diğer kanunların, kanunda öngörülen orandan fazla temerrüt faizi ödenmesine ilişkin hükümleri saklıdır.

Kaldırılan ve uygulanmayacak olan hükümler

MADDE 5. — 22 Mart 1303 tarihli Murabaha Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda kanunî faiz ve temerrüt faizi oranlarını belirleyen hükümler uygulanmaz,

(Hükümetin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE -- Bu Kanunun yürürlüğünden önceki ilişkilerden doğan faiz alacakları hakkında da yürürlük tarihinden itibaren bu Kanun hükümleri uygulanır.

Ancak, alacaklı ve borçlunun anlaşmaları ile bir ödeme planına bağlanan alacağın faizleri hakkında anlaşma tarihindeki kanun hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, borçlu ödeme planına uymadığı takdirde alacaklı ödeme planı ile bağlı kalmaksızın bu Kanun hükümlerine göre alacağını tahsil eder.

Yürürlük

MADDE 6. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

GEÇİCİ MADDE — Tasarının geçici maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

10.10.1984

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

S. N. Türel

Devlet Bakanı Y.

İ. Özdağlar

İçişleri Bakanı

A. Tanrıyar

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı

M. V. Dinçerler

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Adalet Bakanı

M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı

V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

C. Büyükbaş

Devlet Bakanı

A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı

İ. Özdağlar

Millî Savunma Bakanı

Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı

V. Arıkan

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı

M. M. Taşçıoğlu